

ერთიანი დანაშაული და კვალიფიკაციის ზოგიერთი თავისებურება

სამართალდამცავი ორგანოების საგამომიებო პრაქტიკაში არცთუ ისე ხშირად ვხვდებით კონკრეტული დანაშაულის დეტალურ კვალიფიკაციას ერთიანი დანაშაულის რომელიმე (მუხ.13. და მუხ.14.) [2] მუხლზე მითითებით, რომელიც, სამწუხაროდ, ამ ინსტიტუტის სრულ ან ნაწილობრივ იგნორირებაზე მეტყველებს. აქედან გამომდინარე, სხვადასხვა სუბიექტური თუ ობიექტური ფაქტორების საფუძველზე დანაშაულის კვალიფიკაცია ხდება ისეთი ინსტიტუტების ჩანაცვლებით, როგორცაა დაუმთავრებელი დანაშაული ან დანაშაულის სიმრავლის ერთერთი სახე-არაერთგზისობა, რასაც დანაშაულის სუბიექტის მიმართ სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისა და სასჯელის დანიშვნის იურიდიულად გაუმართავ და არასამართლიან გადაწყვეტილებამდე მივყავართ. სისხლის სამართლის თეორიაში, კანონმდებლობაში, საგამომიებო და სასამართლო პრაქტიკაში არსებობს ერთიანი დანაშაულის ცნება. იგი შედგება ერთი ან რამდენიმე დანაშაულებრივი ქმედებისაგან, რომლებიც ჩადენილია პირის მიერ მის სისხლისსამართლებრივი პასუხისგებაში მიცემამდე, ხასიათდებიან შინაგანი კავშირით და მოიცავენ ერთი დანაშაულის ობიექტურ და სუბიექტურ ნიშნებს.

ობიექტური ნიშნების ერთიანობა გამოიხატება იმაში, რომ თითოეული ცალცალკე განხორციელებული დანაშაულებრივი აქტი მოიცავს ერთიან დანაშაულს, რომელიც ხელყოფს და ზიანს აყენებს ერთსა და იმავე უშუალო ობიექტს და იურიდიულად ხასიათდება ერთნაირი დანაშაულებრივი შედეგებით. მაგრამ თავიანთი ფაქტობრივი თვისებებით ისინი შეიძლება არსებითად განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან. სუბიექტური ნიშნების ერთობლიობა გამოიხატება იმაში, რომ ერთიანი დანაშაულის შემადგენელი დანაშაულებრივი ქმედების ყოველი აქტი ხორციელდება ერთნაირი ბრალის ფორმით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სახეზე იქნება დანაშაულთა სიმრავლე. მაგალითად, პირმა მეორე პირს გამოსთხარა ერთი თვალი. ჩადენილი ქმედება კვალიფიცირდება სსკ-ს 117-ე მუხლით: ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება. იმ შემთხვევაში, თუ, მაგალითად, ათი დღის გასვლის შემდეგ, მეორე თვალიც გამოსთხარა, მაშინ სახეზე კვლავ ერთიანი დანაშაული გვექნება და არა დანაშაულთა სიმრავლე.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის კოდექსის მეოთხე თავი იცნობს ერთიანი დანაშაულის ორ სახეს: დენადს მუხ.13 და განგრძობადს მუხ.14. ორივე სახის ერთიანი დანაშაული ფაქტობრივად ფარულ დანაშაულობებს წარმოადგენენ. ხშირ შემთხვევაში მათი დანაშაულებრივი ქმედების მიმდინარეობისა და არსებობის შესახებ პირველ რიგში სამართალდამცავი ორგანოსათვის ცნობილი არაა.

1. „დენადია ამ კოდექსის ერთი მუხლით ან მუხლის ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაული, რომლის ჩადენა იწყება მოქმედებით ან უმოქმედობით და რომელიც შემდეგ უწყვეტად ხორციელდება.
2. დენადი დანაშაული დამთავრებულია ქმედების შეწყვეტის მომენტიდან”.

მაგალითად, პიროვნებამ დანაშაულის ჩასადენად უკანონოდ შეიძინა ცეცხლსასროლი იარაღი, მაგრამ განზრახვის სისრულეში მოყვანა გადაიფიქრა და იარაღი სახლში შეინახა. სწორედ, იარაღის უკანონო შეძენა-შენახვიდან დაიწყო ათვლა სისხლის სამართლის კოდექსის 236-ე მუხლით გათვალისწინებულმა დანაშაულმა: “ცეცხლსასროლი იარაღის

(გარდა გლუვლულიანი სანადირო თოფისა), საბრძოლო მასალის, ფეთქებადი ნივთიერების ან ასაფეთქებელი მოწყობილობის მართლსაწინააღმდეგო შექმნა, შენახვა, ტარება, დამზადება, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან გასაღება”, რომელიც გრძელდება უწყვეტად ხანგრძლივი დროის განმავლობაში და შეწყდება მაშინ, როდესაც სამართალდამცავი ორგანოები აღმოაჩენენ იარაღის არსებობას ან კიდევ მისი უკანონო მფლობელი ან ახლობელი ნებაყოფლობით ჩააბარებს ცეცხლსასროლ იარაღს. ნებაყოფლობითი ჩაბარება კი გამორიცხავს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას, თუ პირი დანაშაულის ჩადენის განზრახვას განაცხადებს და ამ იარაღის საშუალებით სხვა დანაშაული არ იქნება ჩადენილი. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ამ პიროვნებას ეკისრება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა 236-ე მუხლით.

კანონმდებელი ქმედების (ქმედებათა) ინტენსივობასა და ხანგრძლივობაზე საუბრობს მაგ. მუხლებში: 388, 389, 144 [1] და ა.შ. 388-ე და 389-ე მუხლების დისპოზიციებში მოცემულია სამხედრო ნაწილის ან სამსახურის სხვა ადგილის თვითნებურად დატოვება (მუხ.388) და დეზერტირობა (მუხ.389) დროის სხვადასხვა ხანგრძლივობით. 144¹ პრიმა მუხლის დისპოზიცია “წამება” პირდაპირ მიუთითებს ისეთ ქმედებებზე, რომლებიც დაზარალებულის ძლიერ ფიზიკურ ტკივილთან ან ფსიქიკურ თუ მორალურ ტანჯვასთანაა დაკავშირებული თავისი ინტენსივობითა და ხანგრძლივობით და ა.შ. კანონმდებელმა ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ მიმართულ ამ დანაშაულის სახეს, წამებას, მიაჩნა დიდი მნიშვნელობა და ასეთი სახის დენად ქმედებაზე არ გაავრცელა სისხლისსამართლის პასუხისმგებლობის ხანდაზმულობის ვადები [1].

“1. განგრძობადია ამ კოდექსის ერთი მუხლით ან მუხლის ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაული, რომელიც მოიცავს ერთიანი მიზნითა და საერთო განზრახვით ჩადენილ ორ ან მეტ ქმედებას.

2. განგრძობადი დანაშაული დამთავრებულია უკანასკნელი ქმედების ჩადენის მომენტიდან.” მაგალითად, ბიბლიოთეკის გამგემ განზრახა რომელიმე ენციკლოპედიის ორმოცდაათტომეულის მოპარვა. ობიექტური მხარის მიხედვით მისი ქმედება მოიცავს ერთიან განზრახვას, მიზანსა და მოტივს. ამიტომ ჩადენილია არა ორმოცდაათი ქურდობა, არამედ ერთი - ორმოცდაათტომეულის ქურდობა. ე.ი. ქურდობა იწყება ერთი ტომის ქურდობით და მთავრდება ყველა ტომის ქურდობით. იმ შემთხვევაში, თუ მას განზრახვა ჰქონდა მოეპარა ორმოცდაათტომეულის მხოლოდ ერთი რომელიმე ტომი, მაშინ იქნება არა განგრძობადი, არამედ ჩვეულებრივი დანაშაული - ქურდობა.

მაშასადამე, განგრძობადი დანაშაულის არსიდან გამომდინარე, დანაშაულის სუბიექტის ნებისმიერ განზრახვაში, დენადი დანაშაულისაგან განსხვავებით, ყოველთვის განსაზღვრულია ხელყოფის ობიექტის ისეთი ზუსტი, დროსა და სივრცეში წინასწარ გათვლილი გარეგნული ნიშნები თუ სხვა თვისებები, როგორცაა: რაოდენობა, მოცულობა, წონა, ხარისხი და ა.შ. სწორედ, ამ კრიტერიუმების არასწორი თუ ზედპირული შეფასება იძლევა ასეთი ქმედებით ჩადენილი დანაშაულის არასწორ კვალიფიკაციას.

ამრიგად, ერთიანი დანაშაულის ცოდნას დიდი მნიშვნელობა აქვს არამარტო დანაშაულის კვალიფიკაციის, არამედ დამნაშავის პიროვნების დახასიათებისა და, შესაბამისად, სასჯელის გამოტანისათვის იმის გათვალისწინებით, თუ რამდენად კრიმინალურია პიროვნება, რომელიც საზოგადოებისათვის მომეტებულ საფრთხეს წარმოადგენს, რამდენად დაუოკებელია მისი სწრაფვა და რამდენად ხმარობს ყოველ ღონეს, რათა ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ან ეტაპობრივად, ანუ ნაწილ-ნაწილ განახორციელოს თავისი დანაშაულებრივი განზრახვა და მიაღწიოს სასურველი დანაშაულებრივი შედეგის დადგომას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. დაუთაშვილი პ. 2008. საქართველოს სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი. თბილისი.
2. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი. უახლესი რედაქციით, 2010. თბილისი.

Petre Dauthashvili
Grigol Robakidze University

Common Criminal Offence and Some Peculiarities of Qualification

Summary

The author of the article analyzes actual problems of the qualification of common criminal offences, appearing in the sphere of Georgian criminal proceedings. In the investigatory practice of law enforcement bodies we do not often come across the detailed qualification of a concrete crime with indications on any article of common criminal offence (article 13 and article 14) which, unfortunately, points to full or partial ignoring of this institute. Proceeding from this, on the basis of subjective and objective factors, qualification of a crime is replaced with such institutions as uncompleted crimes or one of the types of plural crime - recurrence which leads to the uncontrollable wrongful decision.

In the theory of Criminal Law, legislation, investigative and court practice there exists the concept of common criminal offence. It consists of one or more criminal acts made by a person before passing a sentence upon him/her. They are characterized by internal relations and cover objective and subject features of a crime. By their factual qualities they may be substantially different from each other.

The unity of objective features is expressed in the fact that each separate criminal act consists of united crime which directly harms one and the same object and is legally characterized by identical criminal result. The generality of subjective features is expressed in the fact that each act of criminal activity of the unified criminal structure is carried out by the unified form of charge. Otherwise, there will be a great number of crimes. For example, a person put out another person's eye. This action is qualified under the article 117 of the code of criminal law: deliberate damage to health. If after ten days the same person puts out the victim's second eye, we will deal with a unified crime and not with multiple crimes.

Proceeding from the above- noted, the fourth chapter of the code of Criminal Law recognizes two kinds of unified crimes: fluid - article 13 and continuous - article 14. Both kinds of a unified crime actually represent the latent crime. In frequent cases law enforcement bodies are not aware of their existence and their criminal activities.

Understanding the main principles of common offences is very important not only to qualify criminal actions, but also to describe an offender's personality and impose a penalty considering an extant of criminality of a person and how high is a rate of danger in the society. In this case an offender has got an burning ambition to continue criminal actions for a long time continuously or stage by stage and tries all kinds of possibilities to reach the expected result.